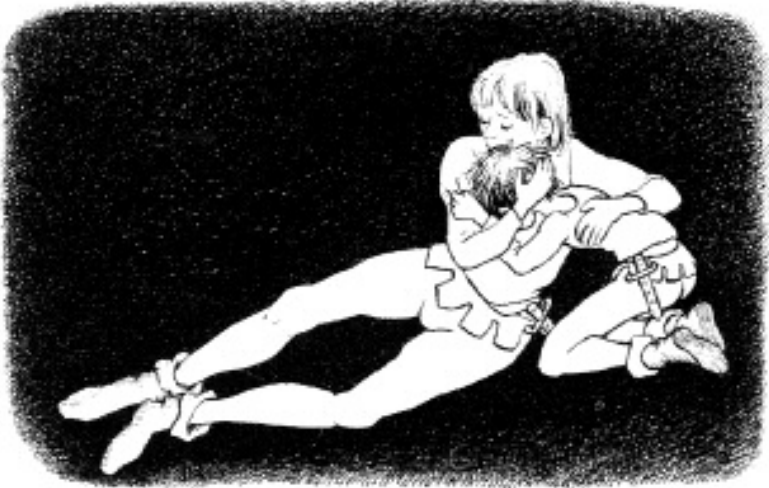

Astrid Lindgren

De gebroeders Leeuwenhart

vertaald door Rita Törnqvist-Verschuur
met tekeningen van Ilon Wikland

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam

Hoofdstuk 1

Wat ik nu ga vertellen gaat over mijn broer. Over mijn broer Jonatan Leeuwenhart. Het is bijna een sprookje, vind ik, het lijkt ook een heel klein beetje op een spookverhaal, en toch is het allemaal waar. Maar behalve Jonatan en ik is er vast niemand anders die dat weet.

Jonatan heeft niet altijd Leeuwenhart geheten. Hij heette vroeger Leeuw van zijn achternaam, net als mama en ik. Jonatan Leeuw heette hij. Ik heet Karel Leeuw en mama Sigrid Leeuw. Papa heet Axel Leeuw, maar die is bij ons weggelopen toen ik nog maar twee jaar was. Hij is naar zee gegaan en heeft sindsdien nooit meer iets van zich laten horen.

Maar ik wou nu vertellen hoe mijn broer Jonatan de naam Jonatan Leeuwenhart heeft gekregen. En ik wou ook vertellen wat er daarna allemaal voor wonderbaarlijks is gebeurd.

Jonatan wist dat ik gauw dood zou gaan. Ik geloof dat iedereen het wist behalve ikzelf. Op school wisten ze het ook, want ik lag maar thuis en deed niets dan hoesten en was eigenlijk altijd ziek. Het laatste halfjaar ben ik helemaal niet meer naar school geweest. Alle mevrouwen voor wie mama jurken naait wisten het ook, en toen een van die mevrouwen er met mama over aan het praten was, hoorde ik het toevallig, maar dat was niet de bedoeling. Ze dachten dat ik sliep. Maar ik had alleen mijn ogen dicht. En toen hield ik ze verder ook maar dicht, want ik wilde niet laten zien dat ik die verschrikkelijke woorden gehoord had – dat ik gauw dood zou gaan.

Ik werd natuurlijk verdrietig en ontzettend bang en mama mocht er niets van merken. Maar toen Jonatan thuiskwam, heb ik er wel met hem over gepraat.

„Weet jij al dat ik doodga?” zei ik huilend.

Jonatan dacht even na. Hij wou misschien niet zo graag antwoord geven, maar zei na een poosje: „Ja, dat weet ik.” Toen hilde ik nog erger.

„Hoe kan het zo erg zijn?” vroeg ik. „Hoe kan het zo erg zijn dat sommige mensen nog vóór ze tien jaar zijn, dood moeten gaan?”

„Hoor eens, Kruimel, ik geloof niet dat het zo erg is,” zei Jonatan. „Ik geloof dat je het fijn krijgt.”

„Fijn,” vroeg ik. „Is het soms fijn om onder de grond te liggen en dood te zijn!”

„Natuurlijk niet,” zei Jonatan, „maar het is eigenlijk alleen je schil die daar ligt. Zelf vlieg je heel ergens anders heen.”

„Waarheen dan?” vroeg ik, want ik kon hem nauwelijks geloven.

„Naar Nangijala,” zei hij.

Naar Nangijala – dat verkondigde hij op een toon alsof ieder mens wist wat hij ermee bedoelde. Maar ik had er nog nooit van gehoord.

„Nangijala,” zei ik, „waar ligt dat?”

Toen zei Jonatan dat hij dat niet precies wist. Maar hij wist wel dat het voorbij de sterren was. En toen begon hij zoveel over Nangijala te vertellen, dat ik bijna zin kreeg om er meteen naartoe te vliegen.

„Daar leven ze nog in de tijd van de kampvuren en de sprookjes,” zei hij, „en dat vind je vast fijn.”

Alle sprookjes kwamen uit Nangijala, zei hij, en als je er ooit terecht kwam, dan zat je van ’s morgens vroeg tot ’s avonds laat midden in de avonturen, en ’s nachts ook, zei Jonatan.

„Hoor je dat, Kruimel,” zei hij. „Dat is nog eens iets anders dan hier te liggen hoesten en ziek te zijn en nooit te kunnen spelen.”

Jonatan noemde mij Kruimel. Dat had hij al gedaan sinds ik klein was, en toen ik hem eens vroeg waarom hij dat deed, zei hij dat dat kwam omdat hij zoveel van koekkruimels hield, vooral van zulke krui-

mels als ik. Ja, Jonatan hield echt van me, ook al begrijp ik niet waarom. Want ik ben altijd al een tamelijk lelijk en onnozel en bang jongetje geweest, met nog kromme benen ook. Ik vroeg Jonatan hoe hij van zo'n lelijk en onnozel jongetje met nog kromme benen ook kon houden, en toen zei hij: „Als jij niet zo'n lief, klein en lelijk bleekneusje met kromme benen was, dan was je mijn Kruimel niet.”

Maar die avond toen ik zo bang was om dood te gaan, zei hij tegen mij dat ik, zodra ik in Nangijala was, meteen gezond en sterk en zelfs mooi zou worden.

„Net zo mooi als jij,” vroeg ik.

„Mooier,” zei Jonatan.

Maar dat kon hij me toch nooit wijsmaken. Want zo mooi als Jonatan is niemand ooit geweest en zal niemand ooit worden.

Op een keer zei een van die mevrouwen voor wie mama naait: „Weet u wel, mevrouw Leeuw, dat u een zoon hebt die eruitziet als een sprookjesprins?”

En toen bedoelde ze mij niet, geloof dat maar gerust!

Jonatan zag er echt uit als een sprookjesprins. Zijn haar glansde net als goud, en hij had donkerblauwe ogen die schitterden en hij had mooie witte tanden en kaarsrechte benen.

En dat niet alleen! Hij was ook aardig en sterk en hij kon alles en begreep alles en was de beste van zijn klas, en alle kinderen van de binnenplaats liepen hem overal achterna en wilden altijd met hem spelen, en hij verzong steeds weer leuke spelletjes voor ze en nam ze mee op avontuur. Ik kon er natuurlijk nooit bij zijn, want ik lag dag in dag uit op mijn oude bank in de keuken.

Maar Jonatan vertelde alles als hij thuiskwam, alles wat hij beleefd had en gezien en gehoord en gelezen. Hij kon eindeloos op de rand van mijn bed zitten vertellen. Jonatan sliep ook in de keuken, in een bed dat hij 's avonds uit de kast moest halen. En als hij in bed lag, ging

Gaon a se ihar
ah gida udjalla
aule nyllas raji
erzje nri aushi
m vrdleje galls

hij door met sprookjes en verhalen vertellen, net zo lang tot mama vanuit de kamer riep: „Nee, nu moet het uit zijn, Karel moet slapen.”

Maar je kan niet goed slapen als je altijd ligt te hoesten. Jonatan stond soms midden in de nacht op om warm water met honing voor me klaar te maken tegen de hoest, ja, Jonatan was zo aardig!

Die avond toen ik zo bang was om dood te gaan, zat hij wel een paar uur op de rand van mijn bed met mij over Nangijala te praten, maar wel heel zachtjes omdat mama het niet mocht horen.

Ze zat net als altijd te naaien, maar ze heeft de naaimachine in de kamer staan, de kamer waar zij slaapt – want we hebben maar één kamer en een keuken. De deur erheen stond open, en we konden haar dat lied horen zingen over een zeeman ver weg op zee. Als ze dat zingt denkt ze natuurlijk aan papa. Ik herinner me niet helemaal meer hoe het gaat, alleen een paar regels:

*Als ik op zee kom te sterven,
dan kan jij, mijn liefste, misschien,
op een avond een sneeuwwitte duif
bij jou in het raamkozijn zien.
Die vogel, mijn schat,
is mijn ziel die wacht
en, al is 't maar voor even,
naar jouw armen smacht...*

Een prachtig droevig lied vind ik het, maar Jonatan moest erom lachen, en zei: „Haha, die Kruiemel, jij komt misschien ook nog wel eens op een avond naar mij toe vliegen. Uit Nangijala. En dan strijk je als een sneeuwwitte duif in het raamkozijn neer. O, ik wou dat je dat deed!”

Op dat ogenblik begon ik te hoesten, en hij tilde me op en deed wat

hij altijd deed als ik het te kwaad had. Hij sloeg zijn armen om me heen, en toen zong hij:

*Dan weet ik, mijn Kruimel,
dat jij 't bent die wacht
en, al is 't maar voor even,
naar mijn armen smacht...*

Toen begreep ik pas wat voor gevoel het zou zijn zonder Jonatan in Nangijala te komen. Hoe alleen ik zou zijn zonder hem. Wat had ik eraan om midden in allerlei sprookjes en avonturen terecht te komen, als Jonatan er niet bij was. Ik zou alleen maar bang worden en niet weten wat ik moest doen.

„Ik wil er niet heen,” zei ik huilend. „Ik wil op dezelfde plek zijn als jij, Jonatan!”

„Ja, maar ik kom toch ook naar Nangijala, dat begrijp je toch wel,” zei Jonatan. „Na een poosje.”

„Ja, na een poosje,” zei ik. „Maar misschien word jij wel negentig jaar, en dan moet ik daar al die tijd alleen zitten.”

Toen zei Jonatan dat tijd in Nangijala heel iets anders was dan hier op aarde. Zelfs al zou hij negentig worden, voor mij zou het net zijn of hij al na twee dagen kwam opduiken. Want zo is het, als er geen echte tijd is.

„Twee dagen kan je het alleen toch wel uithouden,” zei hij. „Je kunt in bomen klimmen en een kampvuur in het bos aanleggen en aan een riviertje zitten vissen, allemaal dingen waar je zo erg naar verlangd hebt. En net op het ogenblik dat je een baarsje aan de haak hebt gekregen, kom ik eraan gevlogen, en dan zeg je: 'Hoe kan dat nou, Jonatan, ben je er nu al?'”

Ik probeerde niet meer te huilen, want ik vond zelf toch ook wel dat ik het twee dagen moest uithouden.

„Maar ik zou wel geboft hebben, als jij de eerste was geweest,” zei ik, „zodat jij het was die daar zat te vissen.”

Dat was Jonatan met me eens. Hij keek me lang aan met zijn trouwe ogen, en ik kon merken dat hij verdriet had, want hij zei heel zachtjes en bijna bedroefd: „Maar nu is het zo dat ik zonder mijn Krui-mel op aarde moet leven. Misschien wel negentig jaren!”

Dat dachten wij toen!